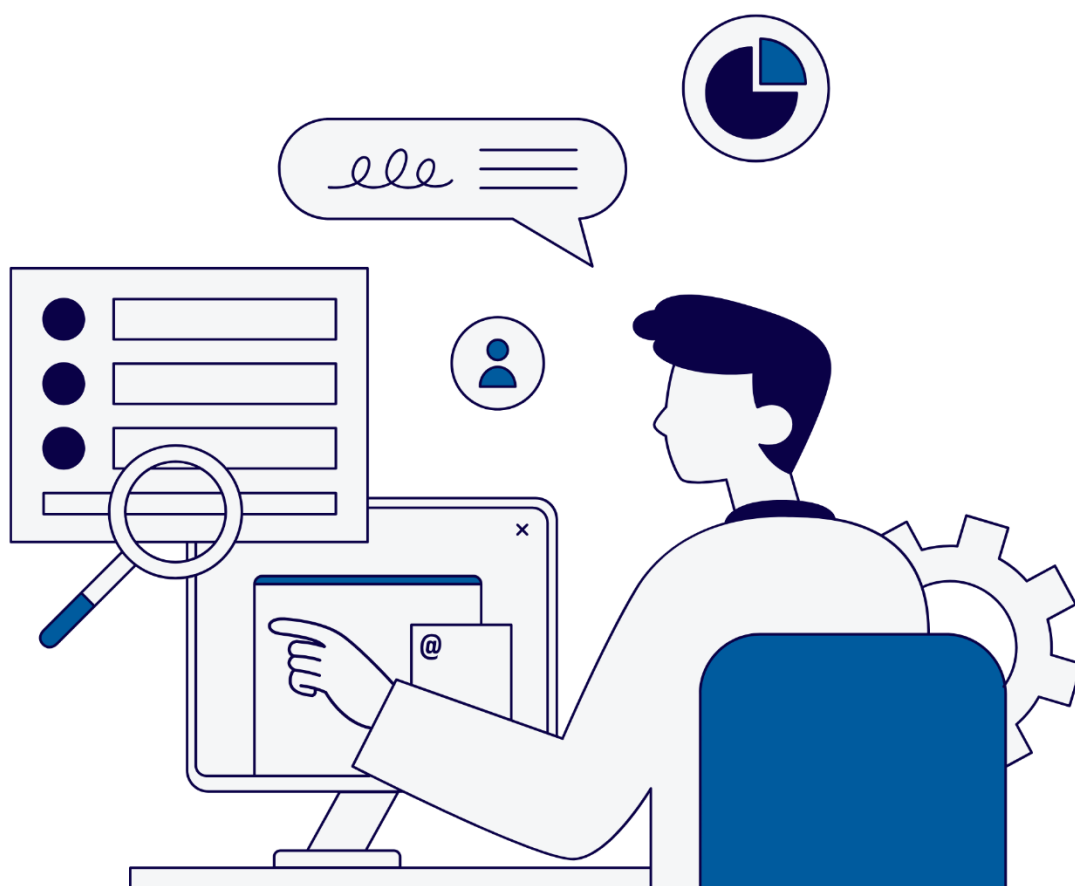

Mapovanie aktivít členov platformy Mediálna gramotnosť+

Monitorovanie aktivít platformy Mediálna gramotnosť +

Rada pre mediálne služby mapovala medzi členmi platformy Mediálna gramotnosť+ aktivity v oblasti mediálnej a digitálnej gramotnosti. Dotazníkový prieskum sa zameriaval na iniciatívy realizované v roku 2024 a v prvom polroku 2025, ako aj na cieľové skupiny, tematické zameranie a regionálne pôsobenie jednotlivých aktérov na úrovni krajov a okresov. Súčasťou mapovania bolo aj zisťovanie, či a akým spôsobom organizácie vyhodnocujú dopad svojich aktivít.

Cieľom monitorovania bolo získať ucelený prehľad o aktuálnej ponuke aktivít a vytvoriť predpoklady pre lepšiu koordináciu a spoluprácu v rámci platformy. Do dotazníkového zisťovania sa zapojilo 29 členov platformy Mediálna gramotnosť+.

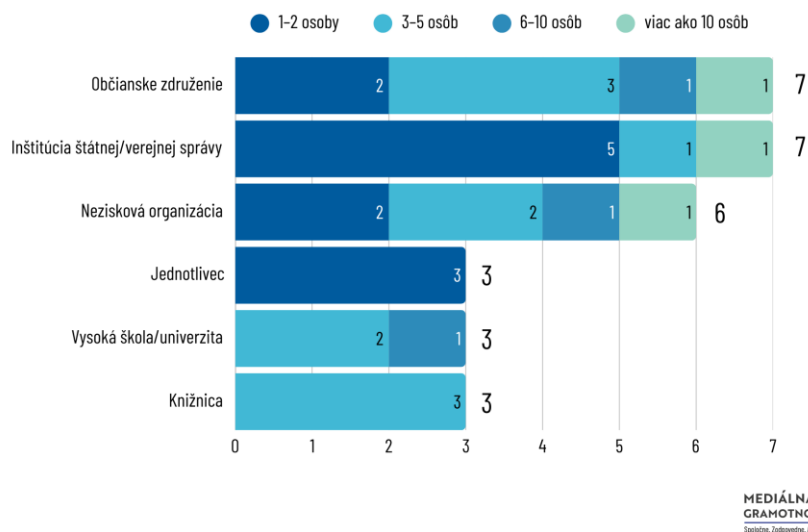
Platforma združuje rôznorodé inštitúcie, prevažne s malými tímami

Zloženie respondentov zapojených do mapovania aktivít platformy Mediálna gramotnosť+ je inštitucionálne pestré. Najviac zastúpené sú občianske združenia a subjekty štátnej alebo verejnej správy, po sedem respondentov. Nasledujú neziskové organizácie, ktorých sa do prieskumu zapojilo šesť. Súčasťou mapovania boli aj jednotlivci, vysoké školy a knižnice, čo potvrdzuje široký záber platformy naprieč rôznymi typmi aktérov.

Z hľadiska personálnych kapacít však väčšina členov pôsobí v malých tímoch. Až dvanásť subjektov uviedlo, že ich aktivity zabezpečuje jeden až dvojčlenný tím, ďalších jedenásť organizácií pracuje s kapacitou troch až piatich osôb. Väčšie tímy s viac ako šiestimi pracovníkmi deklarovala len menšia časť respondentov.

Obmedzené personálne zázemie je obzvlášť výrazné medzi členmi pôsobiacimi v štátnej a verejnej správe, kde päť zo siedmich subjektov funguje s tímom do dvoch osôb. Údaje tak poukazujú na to, že značná časť aktivít v oblasti mediálnej gramotnosti vzniká v podmienkach limitovaných ľudských zdrojov, čo môže ovplyvňovať rozsah aj dlhodobú udržateľnosť jednotlivých iniciatív.

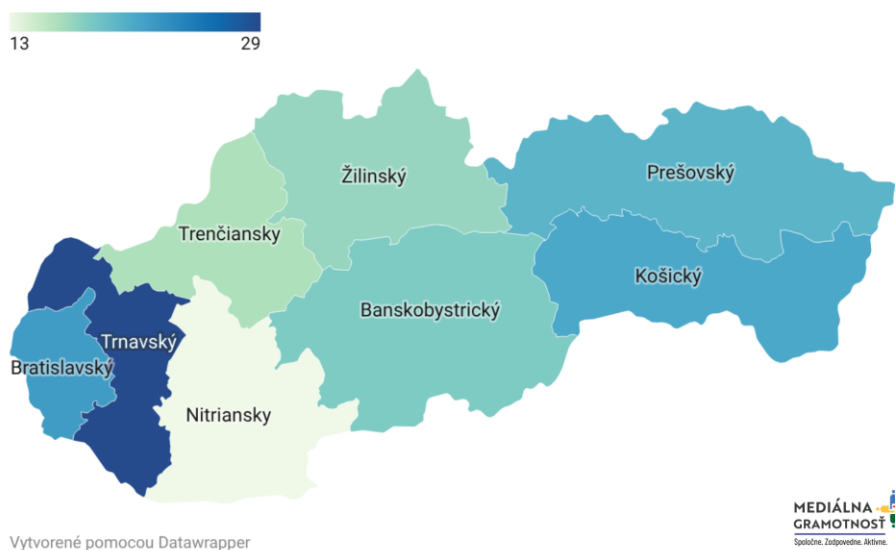
Veľkosť a typ členov platformy

Aktivity mediálnej gramotnosti sa koncentrujú vo väčších mestách

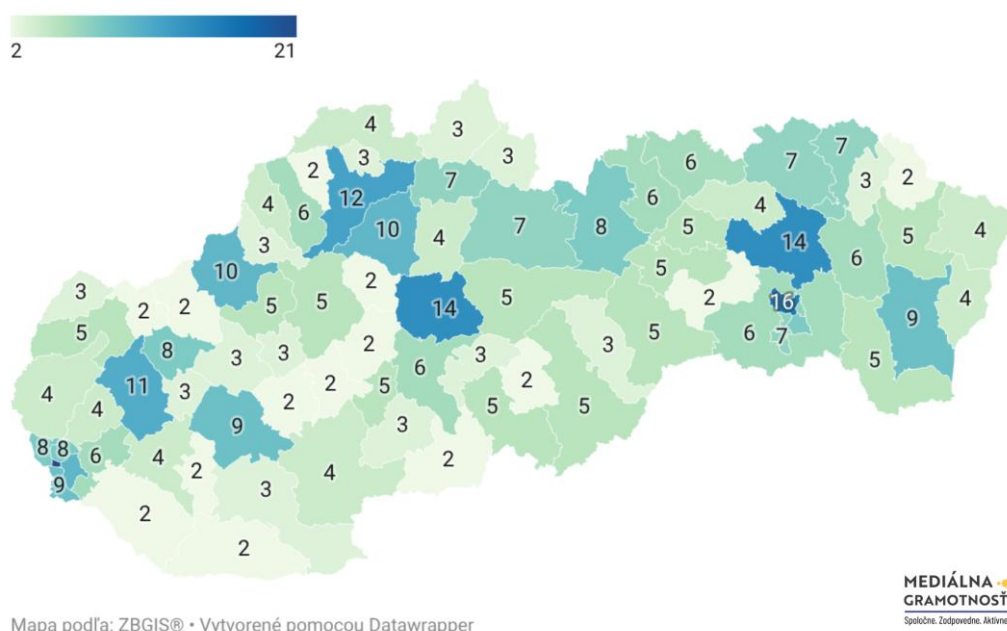
Z regionálneho pohľadu sa aktivity členov platformy Mediálna gramotnosť+ koncentrujú najmä v Trnavskom (29 organizácií), Bratislavskom (22) a Košickom kraji (21). Na opačnom konci rebríčka stoja Nitriansky (13) a Trenčiansky kraj (16). Územné rozloženie pôsobenia členov platformy tak poukazuje na nerovnomernú dostupnosť vzdelávania v oblasti mediálnej gramotnosti naprieč Slovenskom. Dáta naznačujú potrebu cielene podporovať rozvoj aktivít v regiónoch s nižším zastúpením, napríklad prostredníctvom regionálnych partnerstiev alebo vzdelávacích aktivít realizovaných priamo v menších mestách a obciach.

Pôsobenie členov platformy v jednotlivých krajoch

Podrobnejší pohľad na okresnú úroveň potvrdzuje výraznú koncentráciu aktivít vo väčších mestách. Najväčšiu pôsobnosť členov platformy sa sústreďuje v okresoch Bratislava I (21 organizácií), Košice I (16), Banská Bystrica (14) a Prešov (14). Naopak, viaceré menšie okresy (Bytča, Dunajská Streda, Gelnica, Komárno, Medzilaborce, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Poltár, Šaľa, Turčianske Teplice, Veľký Krtíš, Žarnovica, Žiar nad Hronom a Zlaté Moravce) vykazujú malú prítomnosť aktivít, pričom niektorých z nich pôsobia len dve organizácie. Zistenia poukazujú na výrazné rozdiely dostupnosti mediálnej gramotnosti medzi veľkými mestami a menšími regiónmi a podporujú potrebu vytvárať stimuly na rozšírenie aktivít aj mimo hlavných centier.

Pôsobenie členov platformy v jednotlivých okresoch

Popri regionálnej pôsobnosti mapovanie zachytilo aj online aktivity, ktoré neboli viazané na konkrétny okres ani kraj. V sledovanom období realizovalo online aktivity s celoslovenskou pôsobnosťou pätnásť členov platformy, jeden člen uviedol online aktivity s medzinárodnou pôsobnosťou a trinásť členov takéto aktivity nerealizovalo. Väčšina členov platformy sa v sledovanom období zameriavala výlučne na domáce prostredie. Len menšia časť organizácií (8) realizovala aktivity aj v zahraničí, najmä v Českej republike alebo v rámci medzinárodnej spolupráce.

Najčastejšie sa uplatňujú osvedčené vzdelávacie formáty

Aktivity členov platformy Mediálna gramotnosť+ zamerané na zvyšovanie mediálnej a digitálnej gramotnosti majú rozmanitú podobu, pričom dominujú osvedčené vzdelávacie

formáty. Najčastejšie ide o workshopy a školenia, ktoré realizovala väčšina zapojených subjektov, nasledované prednáškami a tvorbou obsahu na sociálne siete. Významné zastúpenie má aj publikovanie vzdelávacích materiálov, ako sú brožúry, videá, príručky či e-learningové programy, ako aj organizovanie konferencií a webinárov.

Popri týchto formátoch sa v menšej miere objavujú aj ďalšie typy aktivít, napríklad peer-to-peer vzdelávanie, kampane pre verejnosť či publikovanie vlastných výskumov a analýz. Menej časté sú formáty, ktoré si vyžadujú dlhodobé zapojenie alebo špecializované kapacity, ako mentoring, doplňujúce pedagogické štúdium pre učiteľov a učiteľky, interaktívne vzdelávacie výstavy alebo linky pomoci a poradenstvo. Rozloženie jednotlivých foriem odráža rôzne organizačné a personálne podmienky, v ktorých členovia platformy svoje aktivity realizujú.

Formy realizácie aktivít členov platformy

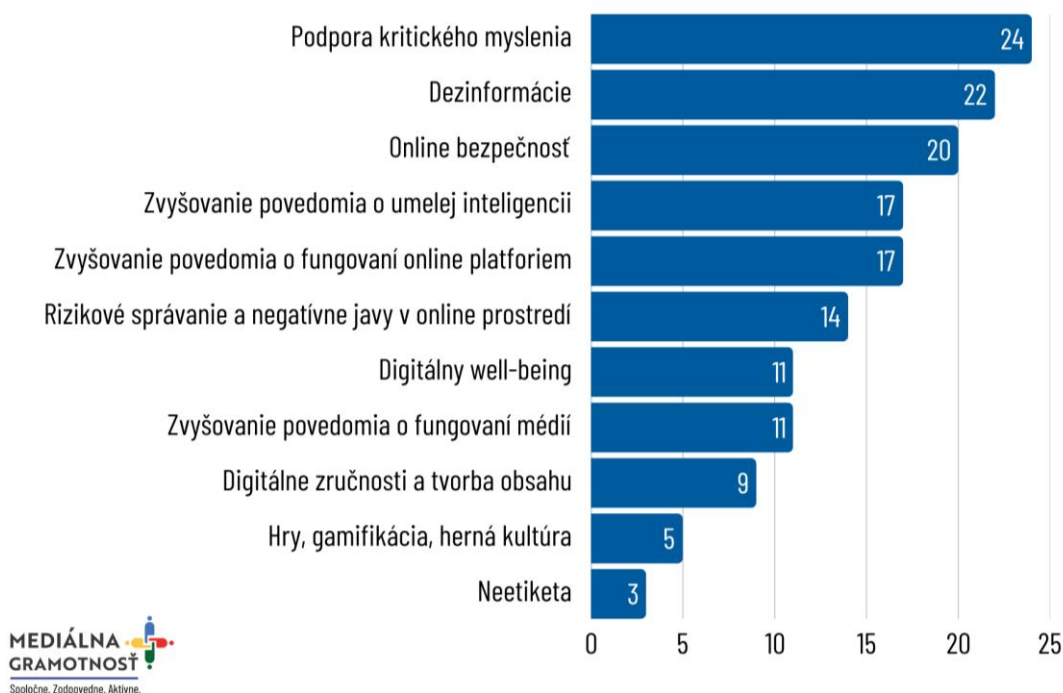
Tematické zameranie odráža aktuálne výzvy digitálneho prostredia

Z tematického hľadiska sa aktivity členov platformy sústreďujú najmä na podporu kritického myslenia (24), problematiku dezinformácií (22) a online bezpečnosť (20), ktoré patria medzi najčastejšie uvádzané oblasti. Výrazné zastúpenie majú aj témy spojené s umelou inteligenciou (17) a fungovaním online platforiem, vrátane algoritmov a personalizácie obsahu (17).

Ďalšie témy, ako digitálny well-being, fungovanie médií či rizikové správanie v online prostredí, sa objavujú v strednej miere. Menší rozsah aktivít sa venuje oblastiam, ako sú netiketa, herná kultúra, gamifikácia alebo rozvoj digitálnych zručností a tvorby obsahu. Tematické rozloženie

tak zachytáva široké spektrum oblastí, ktorým sa členovia platformy venujú v súlade so svojim odborným zameraním a potrebami cieľových skupín.

Tematické zameranie aktivít

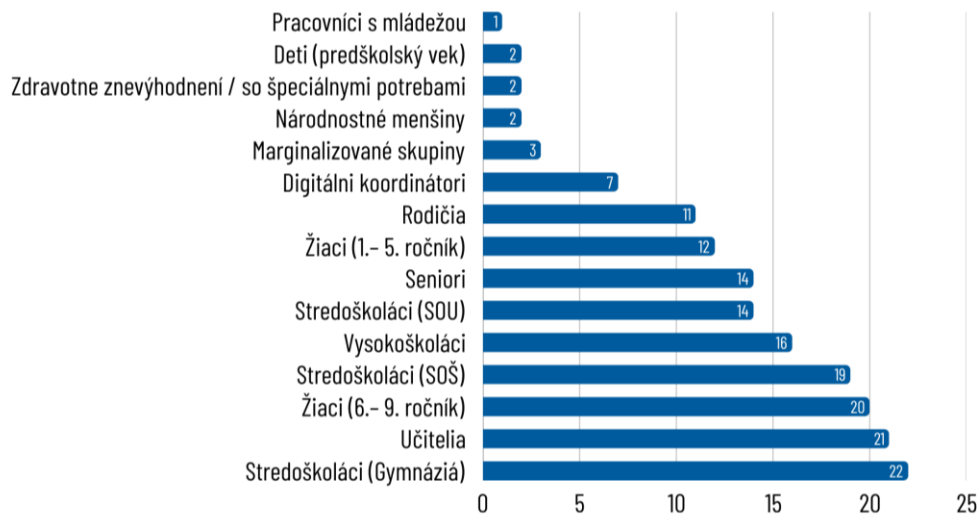

Ťažisko aktivít smeruje do škôl

Pohľad na cieľové skupiny ukazuje, že najväčšia časť aktivít sa zameriava na žiakov a žiačky druhého stupňa základných škôl, stredoškolákov a stredoškoláčky, najmä z gymnázií a stredných odborných škôl, ako aj na učiteľov a učiteľky. Výraznejšie zastúpenie majú aj vysokoškoláci, seniori a rodičia, čo odráža záujem osloviť viacero generácií v rámci formálneho aj neformálneho vzdelávania.

V menšom rozsahu sa aktivity venujú predškolským deťom, pracovníkom s mládežou, osobám so zdravotným znevýhodnením alebo so špeciálnymi potrebami, ako aj marginalizovaným a národnostným skupinám. Rozloženie cieľových skupín tak poukazuje najmä na zameranie členov platformy na školské prostredie a širšiu verejnosť, pričom zároveň zachytáva aj aktivity orientované na špecifickejšie skupiny obyvateľstva.

Cieľové skupiny aktivít

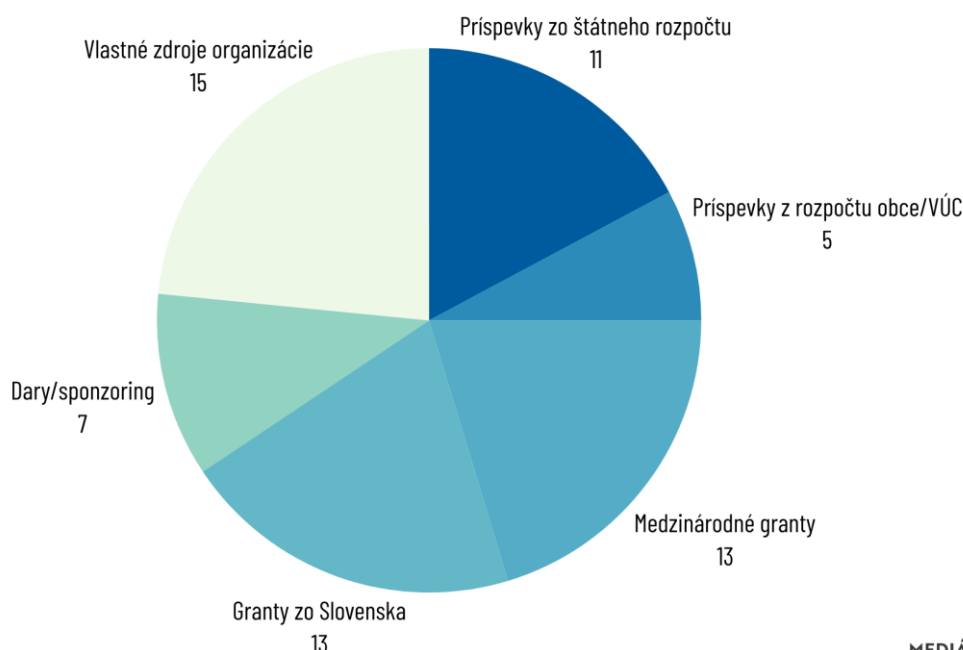
Uvedené údaje vychádzajú z dotazníkového zisťovania, v ktorom mali respondenti možnosť označiť viacero foriem aktivít, tematických oblastí aj cieľových skupín. Počty odpovedí preto nevyjadrujú intenzitu jednotlivých aktivít, ale ich rozšírenie naprieč platformou. Rozloženie formátov, tém a cieľových skupín zároveň súvisí s personálnymi kapacitami jednotlivých členov, keďže značná časť organizácií pôsobí v menších tímoch a realizuje aktivity primerané svojim možnostiam.

Vlastné zdroje a granty zohrávajú kľúčovú úlohu vo financovaní aktivít

Aktivity zamerané na zvyšovanie mediálnej a digitálnej gramotnosti boli v sledovanom období financované z viacerých zdrojov. Najčastejšie organizácie uvádzali využívanie vlastných zdrojov, ktoré deklarovalo pätnásť respondentov. Významnú úlohu zohrávali aj grantové schémy, pričom rovnaký počet organizácií čerpal prostriedky z medzinárodných grantov a z grantov poskytovaných na národnej úrovni.

Príspevky zo štátneho rozpočtu uviedlo jedenásť respondentov. Tento zdroj financovania sa viaže predovšetkým na verejné inštitúcie zapojené do platformy, ktoré realizujú aktivity v oblasti mediálnej gramotnosti ako súčasť svojich zákonných, odborných alebo koordinačných úloh. V praxi ide najmä o financovanie z bežných rozpočtových kapitol jednotlivých inštitúcií, nie o samostatné grantové alebo programové schémy.

Zdroje financovania aktivít

Menšia časť aktivít bola financovaná z darov a sponzoringu, ktoré uviedlo sedem organizácií, a z príspevkov z rozpočtov obcí a vyšších územných celkov, ktoré deklarovalo päť respondentov. Celkové rozloženie zdrojov poukazuje na kombinovaný model financovania, v ktorom sa prepájajú vlastné kapacity organizácií, grantová podpora a inštitucionálne verejné zdroje.

Zároveň platí, že v sledovanom období neexistoval samostatný a centrálne sledovaný finančný rámec vyčlenený výlučne na podporu mediálnej gramotnosti. Súčasný spôsob financovania, založený na kombinácii projektových a inštitucionálnych zdrojov, vytvára zvýšenú mieru systémovej zraniteľnosti tejto oblasti, najmä z hľadiska dlhodobej stability a predvídateľnosti podpory.

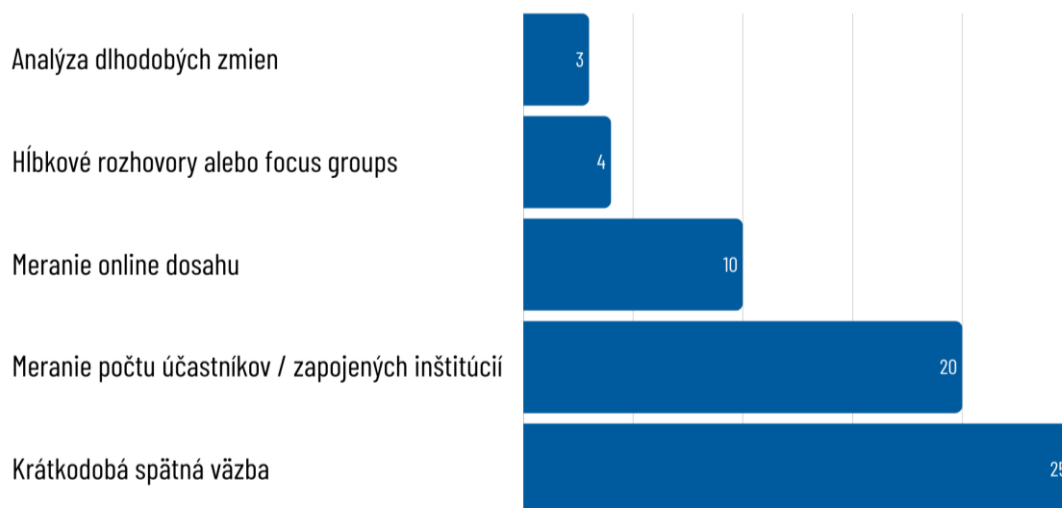
Pri hodnotení dopadu dominujú krátkodobé hodnotiace nástroje

Členovia platformy Mediálna gramotnosť+ najčastejšie vyhodnocujú výsledky svojich aktivít prostredníctvom bezprostrednej spätnej väzby od účastníkov. Väčšina organizácií využíva krátkodobé hodnotiace nástroje, ako sú dotazníky po aktivite, slovné hodnotenie či hodnotiace lístky, ktoré umožňujú rýchlo zachytiť reakcie a spokojnosť zapojených účastníkov.

Významné zastúpenie má aj meranie kvantitatívnych ukazovateľov, najmä počtu účastníkov alebo zapojených inštitúcií, ako aj sledovanie online dosahu prostredníctvom počtu zobrazení, klikov či zdieľaní. Tieto prístupy poskytujú základný prehľad o dosahu a viditeľnosti aktivít.

Menej často organizácie pracujú s nástrojmi, ktoré si vyžadujú dlhší časový horizont alebo hlbšiu analýzu, ako sú hĺbkové rozhovory, fokusové skupiny či sledovanie dlhodobých zmien v správaní alebo vedomostiach účastníkov. Rozloženie používaných metód tak odráža praktické možnosti organizácií a charakter realizovaných aktivít, od krátkodobých vzdelávacích formátov až po online kampane.

Spôsoby vyhodnocovania výsledkov a dopadu aktivít

Zistenia z monitoringu otvárajú priestor pre ďalší rozvoj

Zámerom Rady pre mediálne služby je aj v ďalších obdobiach pravidelne sledovať aktivity platformy Mediálna gramotnosť+ s cieľom zachytávať vývoj a trendy v oblasti mediálnej a digitálnej gramotnosti. Opakované zisťovanie umožní sledovať zmeny v tematickom zameraní, cieľových skupinách, regionálnom pokrytí aj v spôsobe financovania a vyhodnocovania dopadu, a zároveň vytvárať porovnateľné údaje v čase. Priebežné mapovanie tak poskytne lepší prehľad o tom, ako sa oblasť mediálnej gramotnosti na Slovensku vyvíja a aké trendy v nej postupne formujú.

Zistenia z aktuálneho monitoringu zároveň naznačujú viaceré výzvy do ďalšieho obdobia. Ide najmä o vyváženejšie regionálne pokrytie aktivít, širšie zapojenie rôznorodých cieľových skupín, rozvoj pestrejšej škály vzdelávacích formátov a posilňovanie stabilnejších podmienok pre dlhodobé fungovanie iniciatív v oblasti mediálnej gramotnosti. Pravidelné mapovanie môže slúžiť ako spoločný referenčný rámec pre ďalšiu spoluprácu členov platformy a pre informované rozhodovanie o smerovaní tejto oblasti.